

ניתן להאזין לסיכום השיעור
במערכת [קול הלשון](#). בטלפון:
03-6171111 להקיש *7 ואז
קוד 921414
בנוסף, אפשרי להירשם שם,
לקבלת צינתוק - בכניסת שיעור

לפניך מספר שאלות הלכתיות בעניין: "צדקה"

שאלה ראשונה:

"מה יהיה?" שאל מוטי, את אהרן חברו. "לא מסימים עם עזה". שתף מוטי בְּדַאגְתוֹ.
"הכל בגלל ארצות הברית - אלה קושרים את ידינו". ענה אהרן בכעס.
"וכי מה יכלנו לעשות? - היינו חייבים את עזרתם". הקשה מוטי.
"עדיף הוה, שלא לקחת מהם עזרה בכלל". פסק אהרן.
"אתה מדבר כמו ילד!" סנט בו מוטי.
"למה? - וכי קצרה יד ה' מהושיע, בין רב ובין מועט". התפייט אהרן.
"בכלל! על-פי ההלכה, אסור לקחת מהם עזרה!" הפתיע אהרן.
"מה???" התפלא מוטי. "אסור? - מאיפה הבאת את זה?"
"כן, כן - תברר!" אמר אהרן בִּבְטָחוֹן.

האם מותר לקבל עזרה כספית, מארצות הברית?

שאלה שנייה:

"אני אומר לך! הילדים שם רועבים ללחם". נסה שמעון, לעורר את רחמי גבאי הצדקה.
"עניתי לך כבר, שזה לא הנושא - אני לא יכול לתת תמיכה מצדקה, לבנאדם עשיר בקרח". התעקש הגבאי.
"אבל אתה יודע, שהאבא שם קמצן בונקר". נסה שמעון שוב.
"כל מחלות הנפש - אינם תחת תחום קפת הצדקה". השיב הגבאי ביבש.
"אתה מבין, שאתה גוזר עכשו רעב, על אשתו וילדיו!" הפטיר שמעון לעברו.
אבל הגבאי רק משך בכתפיו, ונפנה לדרך.

האם יש מצוות צדקה - לאדם קמצן?

שאלה שלישית:

"והיודים יקרים! המצב כל כך קשה, עשרות חטופים!" קרא אחד הקבצנים בפאתוס, באמצע התפלה בשטיבלאך.
"והנה נדמנה לכם, מצוה יקרה שכזו - לא תקפצו על העגלה?" אמר, תוף שהצביע על קפת הצדקה שבידו.
"אנחנו נעת בדיוק, מתפללים עליהם - למה אתה מפסיק אותנו באמצע?" העיר לו אחד המתפללים.
"מה אתה משוה? מצוות צדקה, למצוות תפלה? - אם אתה רוצה באמת לנצח במלחמה, אתה צריך לתת צדקה!" דרש הקבצן.
המתפללים המפתעים, החלו גוערים בו: "שששש..."
אבל לפתע! אחד המתפללים הזדעק לעזרתו: "הוא צודק!"
עכשו הורמו כל העינים לעבר האיש, מבקשים הסבר מניח את הדעת.

מה דעתך! איזו מצווה יכולה יותר להועיל - לניצוח המלחמה?

שאלה רביעית:

"מה אתה עושה?" העיר ידידיה לדני חברו, כשראהו מוציא כסף לקבצן ברחוב.
"נותן צדקה". השיב דני במבט תמה - על השאלה המוזרה.
"אתה בכלל יודע, אם הוא צריך או לא? - שאתה מחלק כך את כספך?" שאל ידידיה.
"זה ענין שלו! - אני מבחינתי נותני צדקה". השיב דני.
"חחח... זה נראה לך צדקה?" צחק ידידיה. "אם הוא לא עני, זה לא צדקה!" פסק.
"מאיפה הבאת את זה?" שאל דני בפליאה.
"זה א' ב' בהלכות צדקה". השיב ידידיה.
"ממש! לא נראה לי". התעקש דני. "ותתבייש לך! שאתה כך מחליש אותי במצוות". הוסיף דני פגוע.

האם אין מצוות צדקה - בנתינה לעני, כשהוא לא היה נצרך באמת?

הגשאלה נמצאה - בחאור שאפניך!

קנו: מי שהחשיך פרק עשרים וארבע שבת

פאנאם? - בלמרא שלפנינו, נראא סגירה אכר!

שמואל ואבלט הוו יתבי והוו קאזלי הנך אינשי לאגמא א"ל אבלט לשמואל האי גברא אזיל ולא אתי טריק ליה חוייא ומיית א"ל שמואל אי בר ישראל הוא אזיל ואתי אדיתבי אזיל ואתי קם אבלט שדיה לטוניה אשכח ביה חוייא דפסיק ושדי בתרתי גובי א"ל שמואל מאי עבדת א"ל כל יומא הוה מרמינן ריפתא בהדי הדדי ואכלינן האינא הוה איכא חד מינן דלא הוה ליה ריפתא הוה קא מיכסף אמינא להו אנא קאימנא וארמינא כי מטאי לגביה שואי נפשאי כמאן דשקילי מיניה כי היכי דלא ליכסף א"ל מצוה עבדת נפק שמואל ודרש מצוה עבדת וציל ממות ולא

ממיתה משונה אלא ממיתה עצמה ומדר"ע נמי אין מול לישראל דר"ע הוויא ליה ברתא אמרי ליה כדאי ההוא יומא דעיילה לבי גנא טריק לה חוייא ומיתא הוה דאינא אמילתא טובא ההוא יומא שקלתה למכנתא דצתא בגודא איתרמי איתבי בעיניה דחוייא לצפרא כי קא שקלה לה הוה קא סרך ואתי חוייא בתרה אמר לה אבוה מאי עבדת אמרה ליה בפניא אתא עניא קרא אכבא והוו טרידי כולי עלמא בסעודתא וליכא דשמעיה קאימנא שקלתי (6) לריסתנאי דיהבית לי יהבתיה ניהליה אמר לה מצוה עבדת נפק ר"ע ודרש וצדקה תציל ממות ולא ממיתה משונה אלא ממיתה עצמה

אבלט. (70)
סס חכס נכרי היה וחזוה צכוכים:
אזיל ואתי. דאין מול לישראל ויועיל
לו תפלה וצדקה: בתרתי גובי.
בשמי תמיכות שקלנו עם הקנים
בלל יודע: מרמינן בהדדי. מטילין
פת [לסל"י] לכל החצורה כחד ואוכלין
יחד והאחד גובה מכולן: אנא
קאימנא ומרמינא. אגבה ואשים
בסל: שוואי נפשאי כמאן דשקלי
מיניה. עשיתי עצמי כגובה ממנו
ונתתי משלי חלקן: לא ממיתה משונה.
ומייהו מיתה הגונה ימות אלא ממיתה
עלמה מללת ונותנת חיים: בלדאי.
חוייס צכוכים: דצתא. תצתה:
למכנתא. של זהב שיש כמו טס צראשה:

סא פיא מציוה נחייגה משונא - אלא אכר? מה דאכר?!

חידושי הלכות שבת פרק ארבעה ועשרים מי שהחשיך ואגדות מהרש"א קמה
וצפ"ק דצ"צ יג מוקי האי קרא וצדקה תציל ממות ממיתה משונה וי"ל דהכא הכי קאמר
ולא ממיתה משונה למוד אלא אף ממיתה גופה שהרי האי גברא נשאר חי ומליל נמי ממיתה
משונה כדקאמר התם דהיינו גם מי שמת צומנו מלילו ללא ימות צומנו צמיחה משונה ודו"ק:

בלומבר: הצדקה הרגילה, (שיודע למי נותן), מצילה = ממיתה רגילה. (קודם זמנו) {מלבד! מה שמצילה מהינחם}
והצדקה הגדולה, (לקופה של צדקה), מצילה = שגם כשיגיע זמנו, לא ימות במיתה משונה.

ולכאן אכר! מה צדקה כי"כ צדקה - שרק חז"ל אמרו: גצלו מנא?

<p>צ ממיתה עצמה. וכבר פרשנו דבר זה, כי הצדקה מצלת ממיתה מפני שנותן לעני ומשפיע לו חיים, כי העני נחשב כמת מפני שאין לו פרנסה להתפרנס בו, ולפיכך הנותן צדקה לעני משפיע חיים לו</p>	<p>ז ממיתה עצמה. וכבר פרשנו דבר זה, כי הצדקה מצלת ממיתה מפני שנותן לעני ומשפיע לו חיים, כי העני נחשב כמת מפני שאין לו פרנסה להתפרנס בו, ולפיכך הנותן צדקה לעני משפיע חיים לו</p>
---	---

אפי"פ: נמי גלין צדקה?

ט: השותפין פרק ראשון בבא בתרא

ואמר רבי יצחק מאי דכתיב (1) רודף צדקה וחסד ימצא חיים צדקה וכבוד משום דרודף צדקה ימצא צדקה אלא לומר דך כל הרודף אחר צדקה הקדוש ברוך הוא ממציא לו מעות ועושה בהן צדקה רב נחמן בר יצחק אמר הקדוש ברוך הוא ממציא לו בני אדם המהוגנים לעשות להן צדקה כדי לקבל עליהם (2) שכרו לאפוקי מאי לאפוקי מדרדש רבה (3) דדרש רבה מאי דכתיב (4) ויהיו מוכשלים לפניך בעת אפך עשה בהם אמר ירמיה לפני הקדוש ברוך הוא רבונו של עולם [אפילו] בשעה שכופין את יצרן ומבקשין לעשות צדקה לפניך הכשילם בבני אדם שאינן מהוגנין כדי שלא יקבלו עליהן שכר

כלומר, כיון שמעלת הצדקה, היא השפעת חיים למת - כאשר המקבל אינו עני ממש, איך את מעלת הצדקה.

{שאלה למחשבה: אדם שהפריש כסף לצדקה - האם מותר לו לתת, לכל עני שדופק בדת? [אם הייתה כוונתו: לצדקה ממש - הוא חייב לתת, רק לאדם שברחו שהוא נצרך]}

אפי"פ: האם יש מקום למצדקה, אלא שיש לו כסף - אך הוא מקמץ, ומלכא אר צדקה?

שולחן ערוך יורה דעה רנג צדקה

עשיר המרעיב עצמו ועינו צרה בממונו שלא יאכל ממנו אין משניחין בו:

אפי"פ: מה פדיון, בפוקים שלא מנספים, וצדקה רבא - האם חזק קופר צדקה, אלא באורא?

הגיליונות עוסקים: בשאלות השעה, שהגיעו לבית מדרשו. תוך בירור למדני, השווה לכל נפש, להסיק הלכה למעשה.

אך לפני שנסיק מסקנות - נראה מה כתב על שאלה דומה, הגר"י זילברשטיין שליט"א:

מעשה חושב \ סימן ח תשובה ווי העמודים 194
אמנם מצינו בספר חסידים (סימן תתלה) שאפילו רק ללמוד מקצוע, ואינו עושה כן ומבקש לקבל צדקה, אין בזה מצות צדקה, כי עדיף שילמד מקצוע להתפרנס ממנו...
אך כהיום שאי אפשר לכפות לזון את אשתו וילדיו, ובוודאי שלא גבאי צדקה, ואם כן אם לא יתן להם, עלולים לרעוב, ולכן נראה שגם אם האבא יכול לפרנס את עצמו מכל מקום יתן בשביל אשתו וילדיו. אשתו וילדיו. אשתו וילדיו.

צדקה למוי שלא עובד ולא לומד
 אני גבאי צדקה של שכונה, קבלנו הודעה שיש משפחה שמאד מתקשה בפרנסה, כשבדקתי את המקרה ראיתי שאכן יש שם בעיה גדולה של פרנסה, אבל על פניו נראה שהאבא לא עובד והוא מסוגל כן לעבוד (ובוודאי שאינו הולך לכולל ללמוד) אלא יושב בבית בכמעט חוסר מעש. השאלה היא האם לתת צדקה למשפחה במצב כזה, או שזה חלק מהתפקיד שלנו להתנות תמיכה בעבודה כלומר האבא ילך לעבוד ואנחנו נעזור לכם בתמיכה, כי תנאי זה בסופו של דבר יעזור לו ויעמיד אותו על רגליו, וכן גם יועיל לבריאות נפשו וכו'.
 וכן יש צד שאם לא עובד לא מגיע לו בכלל צדקה, או שזה לא מתפקידנו לחנך אנשים, ואם הוא נצרך, מתפקידנו לתת לו בלי תנאים?

כלומר, בזמנינו שלא ניתן לכפות עליו - יש לזון את אשתו וילדיו, מקופה של צדקה. {והוא הדין, במקרים הקודמים}

ב. צדקת הגוי:

האם כל הגויים: אג דברי פלארסא שפנינו?

השותפין פרק ראשון בבא בתרא

איפרא הורמיז אימיה דשבור מלכא שדרה ארבע מאה דינרי לקמיה רבני אמרי ולא קבלינהו (א) שדרינהו קמיה דרבא וקבלינהו משום שלום מלכות שמע רבי אמרי איקפד אמרי לית ליה (ב) ביבש קצירה תשברנה נשים באות מאירות אותה ורבא משום שלום מלכות ורבי אמרי נמי משום שלום מלכות דאיבעי ליה למפלגיהו לעניי עובדי כוכבים ורבא נמי לעניי עובדי כוכבים יהבינהו ור' אמרי דאיקפד הוא דלא סימיה קמיה (ג) ביבש קצירה תשברנה. כשתכלה זכות שצדקן ויבש לחומת מעשה נדקה שלכן אז ישמרו:

אפינפ: האם מאגר אקול טרפה - מארזאג פהריג? (מה שלא חייבים, משום פיקוח נפש. מאיר טהורין כו: - או קרוב לכך. קובץ תשובות ח"א סי' צו)

יד בבא בתרא י, כ - יא, א **רמה** נט
 והני מילי צדקה אבל מתנה שרי לקבולי מיניהו, צא ולמד מדניאל שקבל מנבוכדנצר ומירמיה שקבל מנבוזראדן.
 כלומר, אם הגוי נותן מתנה - אין בזה זכות צדקה, ומותר לקבלה.

אמא לר אגריא?

קמ קובץ **תשובות** יורה דעה סימן צו **והגדר** של מתנה הוא כדאמרינן במגילה כ"ו אי לאו דהו"ל הנאה מיני לא הוה יהיב ליי, וממילא, בנידון דידן: שכל מטרתם בעזרתם, היא שליטה במזרח התיכון - הרי זו מתנה לטובתם, ואינה נחשבת לצדקה.

ג. צדקה בפורים:

אי"כ, כיצד נפרט אג דברי פלארסא ויולאמי - שפנינו?

תלמוד ירושלמי מגילה פרק ראשון הלכה ד מגבת פורים לפורים א"ר לעור ובלבד שלא ישנה ממנה העני רצועה למגעלו אין מרקקין במצות פורים אלא כל מי שהוא פושט את ידו ליטול נותנין לו

כיצד ניגן אג אלא פולט יד? - האל צריך דאוקא פניי אמיגיי?

רמו ריטב"א **מגילה** דף ז ע"א
 ואין מדקדקין אם הוא עני וראוי... שאין נתינה זו מדין צדקה... להם צורך סעודת פורים בדקדוק וצימצום אלא בהעדפה וכמ"ש... [לוקחין] את העגלים לרוב ושוחטין אותם ואוכלין (ואם יותר) [והמותר] ימכר ויפול לקופה של צדקה.
 ואין מדקדקין את המדין צדקה... להם צורך סעודת פורים בדקדוק וצימצום אלא בהעדפה וכמ"ש... [לוקחין] את העגלים לרוב ושוחטין אותם ואוכלין (ואם יותר) [והמותר] ימכר ויפול לקופה של צדקה.

כלומר, מעות אלו ניתנות להרבות שמחה, ולכן ניתנות בשפע! - ועד כדי כך: שאין לשנותה, לצדקה אחרת! אי"כ, פני לקיפא כספ רב פארוי - האם האל חייב אפלאט בו, דאוקא פארוי, ואינו יכול לשמרו אצרכי?

רמו ריטב"א **מגילה** דף ז ע"א
 לא יקח בו טלית וכר"ב ולית הלכתא כוותיה בחד מהני אלא רשאי העני לעשות מהם כל צרכו דנותן לא קפיד בהאי ומראה מקום הוא לן דאיהו לצדקה נתכוון ולעשות מצות בוראו ועני
 ליעביד כנפשיה, הרי זה כנותן מעות לבתו או לאחרים לקנות בו קרקע או להנשא בהם שאין קפידה בדבר [מה יעשה] מן הדבר עד שיתנה בפירושו, אלא תעשה מהם מה שתרצה,

אך כיצד נפרט אג פלארסא פלארסא - האל פלארסא פלארסא?

אלא שאומדים דעתו: שהעיקר! שתתקיים מטרת העל, לתת צדקה. אך מה שאמר: לתת למקום פלוני, הוא עדיפות בלבד! (חת"ס ה קמז) אך במקום: שכל מטרתה הייתה בשביל כך, כגון: שעשו התרמה עבור אלמנה, שלא תגור ברחוב - אין לשנות! (שו"ת הרשב"א ח"א אלף בג)